

Ki a Kormos vizét issza...

Contributed by Háromszék
szerda, 03 február 2010

Restaurálás és részleges konzerválás Dobóban Nemcsak a honvágyra utal a cím, hanem arra is, hogy a kistérség lakói valóban a Hargitából eredő Kormos vizét isszák.

Azért Kormos a neve, mert a Lucs lápból eredő folyó a meder köveire fekete tőzegiszapot rak le, s azon kristálytisztán igyekezik lefelé, oly tisztán, hogy abban még természetes környezetében él a pisztráng! Aki Csíkszentkirály felől szeli át a Dél-Hargitát, számára Erdőfüle a legelső erdővidéki település. Erdősnek erdős, és akárcsak máshol, lüktet benne az élet. Azt kerestük-kutattuk, mi az, ami a ma emberét foglalkoztatja? Mert Fülében gazdag múltra épül az élet.

Csak egy élet elegendő ahhoz, hogy valaki könyvbe foglalja e falunak a történetét. Született eddig több kiadvány is róla, de a részletekbe menő nemes adattára vaskos kötetet tenne ki. Ide kötődik a magyar szabadságharc történetének darabkája, mert a fülei ember ma is szentül hiszi, sok ágyú csövét ásták el a Kóság-patak vidékén 1848 telén, amikor Heydte császári kapitány feldúlta a vashámort. De ennél régebbi kultúrkinca a régi templom Szent László-falfestménye, a tatárok által elpusztított Dobó templomának és kápolnájának építészeti öröksége, az a gazdag ipartörténeti múlt, mely a Felső-erdővidéki vas- és diatomitbányászathoz, vasolvasztáshoz kötődik. S már történelem az is, hogy miképpen ment végbe itt a kollektivizálás annak idején, melyek voltak a lepergett szabad húsztendő történései. Nem kétséges, minden faluban szükségeltetne egy-egy krónikás, aki naplót vezetne a település életéről, mert nagy úr a feledékenység, és a legmaradandóbb az írott betű. A múlt tanújelei pedig pusztulnak, akárcsak a helybeli romladozó Boda-kúria vagy az a szertehordott hutatörténeti gyűjtemény, melyet Kolumbán Piroska és Gergely Erzsébet tanítónő hordott egybe a diktatúra nehéz esztendeiben. Van, akikért érdemes küzdeni Mert miként a falu és egyháza, azonképpen népes iskolája is. Csak neve nincs, de gondolkoznak, hogy megörökítsék egy olyan személyiségnek a nevét-émlékét, aki a legtöbbet tett a falu népi iskolai oktatásának érdekében, vagy éppen öregbítette Erdőfüle hírnevét.

– Volt gondja iskolánkra az önkormányzatnak – mondotta Fazakas Tünde megbízott iskolafelelős (képünk). – Most fejezik be a belső felújításokat az alsó iskolában. Külsőleg is megszépült az épület. A polgármestertől kértük a nyílászárók fokozatos kicserélését. Nagyon fontos volna egy öltözőt toldani a tornateremhez, mert tanulóink itt-ott, néha a kevésbé fűtött folyosón vetkeznek-öltöznek testnevelési órák előtt és után. Arányos fejlesztés Erdőfüle Bardoc község legnépesebb faluja. Évtizede a községvezetés úgy osztja-szorozza pénzalapjait, hogy arányosan jusson Székelyszáldobosnak és Olaszteleknek is. Most kivitelezhetőnek mutatkozik, hogy korszerűsítse azt a 41-es községi útszakaszt, mely Fülét is beköti Erdővidék lüktető életébe. Nemcsak Fülét, hanem azt a páratlanul szép erdős tájat, ahol turisztikai övezete alakul „Négyesfalunak.” – Legalább két éven át sáros és feltúrt munkatelep lesz az említett útszakasz – mondotta Balácsi Dénes polgármester –, mert ennek mentén építik be a kanálisrendszert, aszfaltos út, betonozott vízlefolyók és gyalogjárók épülnek. Ha ez megvalósul, a modern út végétől feljavított erdőipari úton lehet majd eljutni a Kuvaszó turisztikai övezetbe. Rövidesen kész az iskola egyik épülete, folynak a munkálatok a másiknál is. Most korszerűsítjük a tágas kultúrotthon belsejét. A legnépesebb eklézsia Az erdőfülei református egyházközség a legnépesebb az Erdővidéki egyházmegye gyülekezetei között, 1131 nyilvántartott kálvinista lélek alkotja. Elenyésző a más felekezetűek lélekszáma, roma meg alig van a faluban – vettük számba t. Nagy Zoltán lelkipásztorral (képünk), aki elmondta, hogy eredményes esztendőket zárt az egyház, de az évek alatt kiújulnak a gondok-bajok is. Most a műemlék jellegű templom külső rendbetétele lenne soron. Le kell vakarni a tizenkét éves mészszerűt, megőrizve a külső ornamentikát, új vakolásra-meszelésre vár. Előzetes számítások szerint a költségek elérik az egymilliárd régi lejt. A templom 2004-ben volt százéves. Pécsi egyetemisták megtisztították és tartósították a megye egyik legrégebb (XIV. század végi) műkinca értékű harangját, amit ebben a templomban őriznek.

– Élő az egyházunk – állapította meg a lelkész, az elmúlt esztendőben is hét lélekkel emelkedett létszáma, amit az újszülöttek és a beköltöztek javára írunk. Anyagi gondjaink közé sorolom azt is, hogy a 247-es földtörvény értelmében várjuk vissza még egy négyhektáros beerdősödött kaszálóterületünket. Állítólag a prefektúrán akadt el. Reméljük, hogy az új prefektus megtalálja a gyors megoldást. Az ipar a fundamentum Nem volt gond, amíg teljes gőzzel működtek a környék szénbányái. Nem volt olyan részlege a Köpec-Barót Bányavállalatnak, ahol ne dolgozott volna egy-egy erdőfülei férfiember. Innen kerültek ki a legjobb bányászok, segédbányászok, lőmesterek és még bányamérnök is. Meg is látszik a falu arculatán: takarosak, rendezettek a családi házak. A bányásznyugdíjak kissé megapadtak, felnövekedett egy emberöltő, ám lassan, nehézkesen nő itt a munkahelyek száma. Nos, ezért fontos minden olyan ipari egység, ahol meg tudja keresni – itthon – a kenyerét a fülei családfenntartó. Egyikük a Csog Dénes (képünk) vezette helybeli Gazdabolt IG Kft. Hírét Háromszéken nem azért nem lehet gyakrabban hallani, mert munkatelepe mögött túl hangosan csobog a Kormos vize, hanem mert vezetője szerény, és inkább a tettek embere. – Ha nyolcvanhat alkalmazottunk ad kenyeret ez a cég, már az nagy dolog, felelte fontos vállalkozás. Minket azonban több, a részletek is érdekelnének. – 1992-ben alakítottuk meg a kft.-t – mondja Csog Dénes –, 1993-ban indultunk. Kezdetben szénégetéssel foglalkoztunk. Fenn, Farkasmezőben égettük, az apácai erdő nyersanyagából pedig a Brassó megyei Szászmagyaróson a Kígyó-patakban. Az évek során aztán fejlesztettünk, elsőbbséget kapott a faipar. Megépítettünk egy szalagfűrész-gatteredt, ahol deszkapadló és faelemek gyártásával foglalkozunk. Havonta mintegy 1500–2000 köbméter faanyagot dolgozunk fel, amit a környék erdő-közirtokosságaitól és egy részét a Romsilvától vásároljuk fel. Nem szüntettük be a szénégetést sem, mert a tűzifa egy részét erre használjuk fel. Munkám közben a

nosztalgia is elfogott, mert most éppen egy olyan vágterben végezzük a gyérítést, ahol nyári vakációzó diákként az ágot gyűjtöttük! Alkalmazottaink mind a térségből származnak. Vannak helybeliek, bardociak, száldobosiak, olasztelekiek, barótiak, vargyasiak és bedolgozók. Legtöbbjük száldobosi. Anélkül, hogy különbséget tennék közöttük, el kell mondanom, s ez már valóságos ipartörténeti és népismereti megállapítás, hogy az erdei munkára a legalkalmasabb a száldobosi ember. Velük lehet a legjobban szót érteni. A gazdasági válság azonban a Kormos partjára is eljutott. Az egyik brassói, eddig pontosan fizető cég késik a pénzzel, szászsebesi megrendelőjük egy hétre leállította a szállítást. Én derűlátó vagyok. Most mintha megmozdult volna a piac. Jelenleg egy krassó-szörényi német céggel és a svéd Ikea vállalat nehoi-i leányvállalatával, egy szovátai vállalattal van jó kapcsolatunk. Genealógia Csog Dénes az egyik legrégebbi tősgyökeres és ma is népes fülei család sarja. Ágas-bogas családfákban él ez a nemzetség — sok más jeles famíliával együtt — ebben a faluban. Ipart és értéket teremtő munkájukról kezdett párbeszédünk valóságos családtörténeti historizálásba torkollott, amit azért nem bántunk, mert megerősített abban a meggyőződésünkben, hogy lapunk — minden más rovata mellett — a megye jeles és történelmi családjainak a bemutatásával tudná még jobban szolgálni olvasótáborát. Csak erdőfűlében maréknyi olyan történelmi család él, amely az évszázadok folyamán harci tetteivel, közéleti szereplésével szolgálta a település fejlődését. Szemelgettünk családtörténeti gyűjteményükben, ahol ráakadtunk a Bodákra, a Balázsiakra, a Csogokra, a Dobaiakra, a Fosztókra, a Dobóból származó Sugárokra. A Dobai családról a dobói ásatások jutottak e sorok írójának eszébe. Erről is szólnunk kell. Azt azonban még el kell mondanunk, hogy Csog Dénes a mindenkori községi futballcsapat mecénása, anyagi támogatója. Egy 8x4-es öltözőépület fűződik nevéhez. — Azért is teszem — mondotta —, hogy egy elfoglaltsággal, szórakozási lehetőséggel több legyen a fiatalság számára. Ne olcsó és füstös szórakozóhelyeken keressék a kikapcsolódást. Csapatunk látogatóinak száma eléri a 150—200-at. A sport egészséges életmódot és főleg katonás fegyelmet követel. Fülei fiúk játszanak a baróti és újabban a baconi csapatokban is. Maradék terünket áldozhatnánk Füle sokat ígérő kincsének, a most kiaknázatlan diatomitnak, de pillanatnyilag fontosabbnak találtuk az élő régmúltról szólni. Igen, élő, mert a Dobó-Valál Egyesület számos — több mint húszlelkes —, anyagi támogató cég és intézmény segítségével a múlt nyáron is támogatta az erdővidéki régészeti feltárásokat. Derzsi Sámuel dobói térségfejlesztési elképzelései, túlmenően múltunk ápolásán, a jövő idegenforgalmi mozgalmának alapjait célozzák meg Erdővidék dél-hargitai övezetének tündérszép vidékén.- Kisgyörgy Zoltán